

ЯСАУИ ЗЕРТТЕУЛЕРІ

«ӘЗІРЕТ СҰЛТАН» Ұлттық тарихи-мәдени музей-қорығы» РМҚК
ЯСАУИТАНУ ғылыми орталығы

YASAWI STUDIES

«AZRET SULTAN» National Historical and Cultural Museum-Reserve
RSEREM
YASAWITANU Scientific center

ИССЛЕДОВАНИЕ ЯСАВИ

РГКП «Национальный историко-культурный музей-заповедник
«ӘЗІРЕТ СҰЛТАН» Научный центр ЯСАУИТАНУ

Том 1, №2

Түркістан 2026

ЯСАУИ ЗЕРТТЕУЛЕРІ

Журнал 2025 жылдан бері басылып келеді.
Қазақстан Республикасы Мәдениет және Ақпарат
министрлігінде тіркелген.

Қайта есепке қою күәлігі: № KZ00VPY00140194

«Ясауи зерттеулері» журналы жылына 4 рет шығады

ISSN 3134-8440

eISSN 3134-8459

Редакция алқасы:

ДҮКЕНБАЕВ Нұрлан Мұсағалиұлы - "Әзірет Сұлтан" Ұлттық тарихи-мәдени музей-қорығы директор м.а. алқа төрағасы (Қазақстан).

ORCID <https://orcid.org/0009-0002-2791-9554>

МОЛЛАҚАНАҒАТҰЛЫ Сайпулла - "Әзірет Сұлтан" Ұлттық тарихи-мәдени музей-қорығы, Ясауитану ғылыми орталығының басшысы, алқа төрағасының орынбасары (Қазақстан).

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-8411-5977>

ТАСТАНБЕКОВ Мұрат Мейірбекұлы - т.ғ.к., қауымдастырылған профессор, "Әзірет Сұлтан" Ұлттық тарихи-мәдени музей-қорығы директорының орынбасары (Қазақстан).

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-0289-9024>

МУМИНОВ Әшірбек Құрбанұлы - т.ғ.д., профессор, IRCICA Бас директорының Орталық Азия бойынша кеңесшісі (Түркия).

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-3430-928X>

ҚОЖА Мұқтар Бахадірұлы - т.ғ.д., профессор, Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті (Қазақстан). ORCID <https://orcid.org/0000-0001-9619-7968>

КЕНЖЕТАЙ Досай Тұрсынбайұлы - филос.ғ.д., профессор, Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті (Қазақстан).

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-0507-1011>

ЙЫЛДЫЗ Мұса - профессор, Гази Университеті (Түркия).

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-5274-9481>

ӨГЕР Адем - профессор Хаджи Бекташ Вели университеті, Филология факультеті, Түркі халық ауыз әдебиеті бөлімі (Түркия). ORCID <https://orcid.org/0000-0003-1278-2110>

ГҮЛТЕН Садуллах - профессор Анкара Хаджи Байрам Вели университеті, Магистратура және докторантура институты (Түркия). ORCID <https://orcid.org/0000-0001-9986-4367>

ҮШЕНМЕЗ Емек - доцент Ыстамбұл университеті, Түркі тілі және түркі диалектілері кафедрасы (Түркия).

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-4729-4491>

ТОСУН Неждет - профессор, Мармара университеті (Түркия).

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-7618-916X>

ХҮММӘТОВА Хұраман Бәһмәнқызы - профессор, Әзербайжан Ұлттық ғылыми академиясының Низами Гәнджеви атындағы Әдебиет институтының Түркі халықтары әдебиеті бөлімінің бас ғылыми қызметкері (Әзірбайжан).

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-5426-5766>

ЯМАН Али - профессор, Манас университеті (Қырғызстан).

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-5282-5686>

ДАҒЫСТАН Сердар - PhD, доцент м.а. Манас университеті (Қырғызстан).

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-1685-4890>

БАБАЖАНОВ Бахтияр Мирамович - т.ғ.д., профессор, Өзбекстан Республикасы ғылым академиясы Шығыстану институтының жетекші ғылыми қызметкері (Өзбекстан).

ORCID <https://orcid.org/0009-0003-6623-4125>

ЖАППОРОВ Нұрбой - ф.ғ.к., профессор, Әлішер Науаи атындағы Ташкент мемлекеттік өзбек тілі мен әдебиеті университеті (Өзбекстан).

ORCID <https://orcid.org/0009-0000-2380-398X>

ҚОРҒАНБЕК Болат Сағынбекұлы - ф.ғ.к., Л.Н.Гумилев атындағы Евразия университеті (Қазақстан).

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-9190-4456>

ТҰЯҚБАЕВ Әмір Оразұлы - PhD, әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің "Жазба жәдігер және рухани мұра" ғылымизерттеу орталығының қызметкері (Қазақстан).

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-3846-7426>

ҚЫДЫР Төрәлі Еділбайұлы - ф.ғ.к., доцент, ҚМДБ Ислам ғылыми-зерттеу институтының директоры, (Қазақстан).

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-9549-256X>

ПРИМКУЛОВА Гаухар Жанкүловна - т.ғ.к., доцент, "Әзірет Сұлтан" Ұлттық тарихи-мәдени музей-қорығы (Қазақстан).

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-9074-9458>

САЙФУНОВ Бауыржан Насырдинұлы - PhD, Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті, Ясауитану ғылыми-зерттеу институты директоры (Қазақстан).

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-8707-7075>

ТӨЛЕГЕН Мұхит Жылқайдарұлы - PhD, Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті (Қазақстан).

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-8325-3278>

КӨШЕНОВА Гүлбану Мұхамеджанқызы - PhD, "Әзірет Сұлтан" Ұлттық тарихи-мәдени музей-қорығы, Ясауитану ғылыми орталығы (Қазақстан).

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-8537-6490>

МЕЙІРМАНОВ Аманжол Досжанұлы - ФСДИ Философия орталығының аға ғылыми қызметкері (Қазақстан).

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-6525-7320>

Мақала авторының көзқарасы редакцияның көзқарасын білдірмейді. Авторлар колжазбасы өңделеді және кері қайтарылмайды.
Редакция, баспа құрылтайшының мекен жайы: 161200 Түркістан қаласы, Әмір Темір, 53а

Телефон 8 (72533) 3-23-00,
E-mail: yasawicenter@gmail.com
Журналдың арнайы сайты:
journal-yasawicenter.com

3-бөлім

ЯСАУИТАНУ: ӘЛЕУМЕТТІК-ГУМАНИТАРЛЫҚ ЗЕРТТЕУЛЕР

Section 3

YASAWI STUDIES: SOCIAL AND HUMANITARIAN RESEARCH

Раздел 3

ЯСАВИВЕДЕНИЕ: СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ

FTAMP 17.07.29

<https://doi.org/10.67217/2026.02.04>

KHULKAR ABDİMOMİNOVA

Ahmet Yesevi Uluslararası Kazak-Türk Üniversitesi,
Kazakistan/ Türkistan

e-mail: kh.abdimominova@ayu.edu.kz, <https://orcid.org/0009-0003-0241-1719>

ZHUMAGALI İBRAGİMOV

Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi; Âziret Sultan Milli Tarihî ve
Kültürel Müzesi, Yesevi Araştırma Merkezi. Kazakistan/Türkistan

e-mail: zhumagali.ibragimov@ayu.edu.kz, <https://orcid.org/0000-0001-9111-7586>

TÜRKİSTAN VE HOCA AHMET YESEVI TÜRBESİ'Nİ ZİYARET EDEN TURİSTLERİN KÜLTÜREL ETKİLEŞİMİ (Deve Figürü, Saz-Sırnay, Nar Motifi, Kamşı, Kurt Tırnağı)

Аңдатпа. Бұл зерттеу Түркістан аймағындағы туристтер мен мәдени символдардың өзара әрекеттесуін сувенирлер контекстінде көпқабатты тұрғыдан қарастырады. Түйе мүсіні, Саз–Сырнай, Анар мотиві, Қамшы және Қасқырдың тырнағы сияқты символдар Түркістанның бай мәдени мұрасын білдіреді және олар тек дәстүрлі колөнердің өнімі ғана емес, аймақтың тарихи есте сақтауын бейнелейтін символдық мәндер ретінде қарастырылады. Зерттеу осы символдардың шығу тегі, мәдени есте сақтаудағы семантикалық өрістері, әлеуметтік тәжірибелердегі орны және қазіргі кезеңде мәдени бірегейлікті жеткізуді қалыптастыруға қосқан үлесін бағалайды.

Бақылау және жартылай құрылымдалған сұхбаттар арқылы алынған сапалық деректер туристердің сувенирлердің тек эстетикалық қасиеттерін ғана емес, сонымен қатар осы символдарға

енгізілген мәдени баяндау тәсілдерін бағалайтынын көрсетеді. Қатысушылардың пікірінше, бұл символдар аймақтың рухын сезінуге мүмкіндік беретін мәдени делдалдар ретінде қабылданады және олардың саяхатына терең мән қосады. Жергілікті қауым үшін бұл символдар мәдени бірегейліктің тасымалдаушысы ретінде қызмет етеді, дәстүрлі құндылықтарды сақтауға және ұрпақтан ұрпаққа жеткізуге ықпал етеді.

Зерттеу нәтижелері сувенирлердің тек экономикалық құндылықтан тыс мәдени қарым-қатынас құралы ретінде қызмет ететінін, ал Түркістанның мәдени символдарының аймақ пен оның қонақтары арасындағы мәнді көпір қалыптастыратынын көрсетеді. Осы тұрғыдан алғанда, зерттеу туризмдегі мәдени символдардың рөлін қайта бағалауға және қазіргі кезеңде мәдени бірегейліктің сақталуы үшін сувенирлер

тәжірибесінің маңыздылығын айқындауға ықпал етеді.

Кілт сөздер: Туркістан, Мәдени символдар, Сувенирлер, Мәдени бірегейлікті жеткізу, Туристермен өзара әрекеттесу.

Abstract. This study examines the interaction between tourists and cultural symbols in the Turkistan region from a multi-layered perspective within the context of souvenir items. Symbols such as the Camel Figure, Saz-Sırnay, Pomegranate Motif, Whip (Kamşı), and Wolf Claw, which represent the rich cultural heritage of Turkistan, are approached not only as products of traditional craftsmanship but also as symbolic values reflecting the region's historical memory. The research evaluates the origins of these symbols, their semantic fields within cultural memory, their place in social practices, and their contribution to identity formation in the modern era.

Qualitative data obtained through observation and semi-structured interviews reveal that tourists value not only the aesthetic aspects of souvenirs but also the cultural narratives embedded within these symbols. According to participant statements, these symbols are perceived as cultural mediators that allow visitors to feel the spirit of the region and give deeper meaning to their travel experience. For the local community, these symbols serve as carriers of identity that contribute to the preservation of traditional values and their transmission across generations.

The findings of the study demonstrate that souvenirs function as tools of cultural communication beyond their economic value, and that Turkistan's cultural symbols establish a meaningful bridge between the region and its visitors. In this regard, the study contributes to the reevaluation of the role of cultural symbols in tourism and highlights the significance of souvenir practices for the sustainability of cultural identity in the contemporary period.

Keywords: Turkistan, Cultural symbols, Souvenirs, Identity transfer, Tourist interaction.

Аннотация. Данное исследование рассматривает взаимодействие туристов с культурными символами в регионе Туркестан с многослойной перспективы в контексте сувенирной продукции. Символы, такие как Фигура верблюда, Саз–Сырнай, Мотив граната, Камшы и Коготь волка, представляющие богатое культурное наследие Туркестана, рассматриваются не только как продукты традиционного ремесла, но и как символические ценности, отражающие историческую память региона. Исследование оценивает происхождение этих символов, их семантические поля в культурной памяти, их место в социальных практиках и их вклад в формирование идентичности в современную эпоху.

Качественные данные, полученные посредством наблюдений и полуструктурированных интервью, показывают, что туристы ценят не только эстетическую составляющую сувениров, но и культурные нарративы, заключенные в этих символах. Согласно заявлениям участников, эти символы воспринимаются как культурные посредники, позволяющие почувствовать дух региона и придать путешествию более глубокий смысл. Для местного сообщества эти символы служат носителями идентичности, способствуя сохранению традиционных ценностей и их передаче между поколениями.

Результаты исследования демонстрируют, что сувениры функционируют как инструменты культурной коммуникации, выходя за рамки экономической ценности, а культурные символы Туркестана создают значимый мост между регионом и его посетителями. В этом контексте исследование способствует переоценке роли культурных символов в туризме и подчеркивает значимость сувенирной практики для устойчивости культурной идентичности в современный период.

Ключевые слова: Туркестан, Культурные символы, Сувениры, Передача идентичности, Взаимодействие туристов.

Giriş. Türkistan, Türk dünyasının ortak tarihsel ve manevi hafızasında merkezi bir konuma sahip olan kadim bir kültür şehridir. Günümüzde Türkistan'ı ziyaret eden yerli ve yabancı turistler, kentin kültürel mirasıyla yalnızca mimari yapılar ve kutsal mekanlar aracılığıyla değil, aynı zamanda yerel kimliği yansıtan turistik hediyelik eşyalar üzerinden etkileşimde de bulunmaktadır. Bu durum, turizmi yalnızca bir ziyaret ve tüketim faaliyeti olmaktan çıkararak kültürel etkileşim ve öğrenme sürecine dönüştürmektedir. Bu bağlamda, Türkistan'da turizm kültürel boyutu yalnızca mekansal mirasın korunmasıyla sınırlı kalmamakta, aynı zamanda gündelik yaşam pratikleri ve maddi kültür unsurları üzerinden de yeniden üretilmektedir. Özellikle turistik hediyelik eşyalar, kentin tarihsel ve manevi birikimini ziyaretçilere aktaran sembolik araçlar olarak dikkat çekmektedir. Bu ürünler, yerel kültürün temsilcisi olmanın ötesinde, geçmiş ile bugün arasında bağ kuran ve kültürel belleğin aktarımını mümkün kılan önemli göstergeler niteliği taşımaktadır. Turistik hediyelik eşyalar, Türkistan'a özgü tarihsel, mitolojik ve inanç temelli sembollerini bünyesinde barındıran somut kültür unsurlarıdır. Deve figürü, kamışı, saz-sırnay, nar motifi ve kurt tırnağı gibi semboller, Türk halklarının tarihsel yaşam biçimini, dünya görüşünü ve kültürel kodlarını yansıtan göstergeler olarak öne çıkmaktadır. Bunların yanı sıra Türk halklarının tarihsel süreçteki mitolojik düşünce sisteminin de bir yansıması olarak görülmektedir. Turistlerin bu tür hediyelik eşyaları satın alması, yalnızca bir hatıra edinme pratiği değil; aynı zamanda Türkistan ve genel olarak Türk halklarının tarihine, inanç sistemlerine ve kültürel değerlerine ilişkin bilgi edinme sürecini de kapsamaktadır.

Bu bağlamda, Türkistan'da hediyelik eşyalar aracılığıyla gerçekleşen hediyeleşme pratiği, kültürel aktarımın ve kültürlerarası etkileşimin önemli bir aracı olarak değerlendirilmektedir. Söz konusu pratik, ziyaretçiler ile yerel kültür arasında sembolik bir bağ kurmakta ve Türk halklarının tarihsel mirasının öğrenilmesine katkı sağlamaktadır. Dolayısıyla turizm, Türkistan örneğinde yalnızca ekonomik bir faaliyet alanı değil; kültürel bilginin öğretildiği, paylaşıldığı ve yeniden üretildiği çok boyutlu bir kültürel süreç olarak ele alınmaktadır. Örneğin Türkistan'da satılan hediyelik eşyalar arasında yer alan kurt tırnağı, kamışı ve saz-sırnay gibi unsurlar, Kazak kültürel belleğinin somut ve anlam yüklü göstergeleri olarak öne çıkmaktadır. Kurt tırnağı, Kazak ve genel olarak Türk mitolojik düşüncesinde koruyuculuk, güç ve soy devamlılığıyla ilişkilendirilerek kolektif hafızada önemli bir yere sahiptir. Kamışı, göçebe yaşam tarzı, at kültürü ve toplumsal statüyle bağlantılı bir sembol olarak kültürel anlatının parçası hâline gelirken; saz-sırnay ise sözlü kültür geleneği, müzik yoluyla aktarım ve ortak hafızanın yaşatılmasıyla ilişkilendirilmektedir. Bu semboller aracılığıyla Kazak kültürel değerleri, hediyelik eşyalar üzerinden ziyaretçilere aktarılmakta; kültürel bellek turizm bağlamında görünür kılarak anlatılmakta ve yeniden üretilmektedir.

Hediyelik eşyaların kültürel ve sembolik değeri. Antropolojik açıdan hediyelik eşyalar, bir toplumun kimliğini ve kültürel değerlerini dışa vuran sembolik unsurlar olarak değerlendirilmektedir. Marcel Mauss'un "armağan" kavramı üzerine geliştirdiği kurama göre, hediyeleşme yalnızca ekonomik bir alışveriş değil, aynı zamanda toplumsal ilişkilerin kurulması ve kültürel değerlerin aktarılması sürecidir (Mauss, 2002: 45). Bu bağlamda Türkistan'da satılan geleneksel hediyelik eşyalar, yalnızca turistik nesneler değil, aynı zamanda toplumsal hafızanın somut taşıyıcıları olarak anlam kazanmaktadır. Her bir obje, geçmişten günümüze aktarılan kültürel bir anlatıyı bünyesinde barındırmaktadır.

Sembolik antropoloji yaklaşımına göre, bir nesneye yüklenen anlam, o toplumun dünya görüşünü ve değerler sistemini yansıtır (Geertz, 1973: 89). Yer alan semboller, nakışlar ve renkler sadece bir süs eşyasının yansıması değil, onların her bir motifinin ve renginin Türk kültürü içerisinde taşıdığı anlamlar vardır. Örneğin nar motifi bereketin, paylaşımın ve birlikteliğin simgesi olarak değerlendirilmektedir. Benzer şekilde saz-sırnay, halk müziğinin, duygusal kültürün ve manevi iletişimin önemli bir aracı olarak kültürel bellekte yer almaktadır. Hediyelik eşyalar, bu sembollerini estetik bir biçimde yeniden üreterek hem yerel hem de evrensel bir anlam alanı oluşturmaktadır.

Pierre Bourdieu'nün "kültürel sermaye" kavramı, bu sürecin anlaşılmasında önemli bir kuramsal çerçeve sunmaktadır. Bourdieu'ye göre kültürel sermaye, bilgi, sembol ve pratikler aracılığıyla yeniden üretilir (Bourdieu, 1986: 243). Bu bağlamda, hediyelik eşya üreticileri ve satıcıları yerel motifleri ticarileştirirken aynı zamanda kültürel sermayenin dolaşımına katkıda bulunmaktadır. Turistler ise sembolik anlam taşıyan bu objeleri satın alarak, çoğu zaman farkında olmadan kültürel aktarım sürecinin bir parçası hâline gelmektedir.

Araştırma yöntemi. Bu çalışma, Türkistan'da turistik hediyelik eşyalar aracılığıyla gerçekleşen kültürel aktarım süreçlerini incelemek amacıyla nitel araştırma yöntemiyle yürütülmüştür. Araştırmanın saha gözlemleri, Türkistan Çarşısı ile Hoca Ahmed Yesevi Türbesi çevresinde yoğunlaşan el sanatları dükkânları ve yerel pazar alanlarında gerçekleştirilmiştir. Bu alanlar, turist-satıcı etkileşiminin ve kültürel sembollerin gündelik pratikler içerisinde nasıl sunulduğunun doğrudan gözlemlenebilmesi açısından seçilmiştir.

Araştırma kapsamında, amaçlı örnekleme yöntemi kullanılarak hediyelik eşya satışı yapan yerel satıcılar ile Türkistan'ı ziyaret eden turistlerle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler, katılımcıların hediyelik eşyalarda tercih ettikleri semboller, bu sembollere yükledikleri anlamlar ve hediyelik eşyaların Türkistan'a özgü kültürel kimliği yansıtma düzeyine ilişkin algılarını ortaya koymaya yönelik sorular etrafında şekillendirilmiştir. Görüşmeler sırasında elde edilen veriler ses kaydı tekniğiyle kayıt altına alınmıştır.

Araştırmadan elde edilen nitel veriler, kültürel sembollerin işlevi ve anlamı doğrultusunda tematik başlıklar altında sınıflandırılmış ve betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Çalışma, sınırlı sayıda katılımcıyla yürütülmüş olmakla birlikte, Türkistan'da turistik hediyelik eşyaların kültürel temsil ve öğretici işlevine ilişkin eğilimleri ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Bulgular ve değerlendirme. 1. Deve figürü: Göçebe kimliğin sembolü

Deve figürü, göçebe kimliğin en güçlü sembollerinden biridir. Tarih boyunca Orta Asya, Orta Doğu ve Anadolu coğrafyasında yaşayan göçebe topluluklar için deve, hayatta kalmanın, hareketin ve dayanıklılığın aracı olmuştur. Bu nedenle deve yalnızca bir hayvan değil, göçebe yaşam tarzının kültürel simgesi haline gelmiştir (Khazbulatov, 2020: 233).

Deve, uzun yolculuklara dayanabilmesi, az suyla yaşamını sürdürebilmesi ve ağır yükleri taşıyabilmesiyle göçebe insanın doğayla mücadelesini ve uyumunu temsil eder. Göçebe kimlik için deve; sabır, azim, direniş ve özgürlük anlamlarını taşır (Talgatqyzy, 2024: 270). Ayrıca deve figürü, kervan kültürünün de merkezinde yer alır. Kervanlar, hem ticaret hem de kültürel etkileşim yollarının sembolü olarak göçebe dünyada toplumsal hafızayı şekillendirmiştir. Bu bağlamda deve figürü, hareketlilik ve bağlantı kurma kabiliyetinin de ifadesidir (Liu & Jiang aktaran, Semiotica, 2025: 241–277).

Sanatta, el işlerinde ve halk motiflerinde deve figürü, sadece estetik bir unsur değil, derin anlamlar taşıyan kültürel bir sembol olarak kullanılmıştır. Özellikle Orta Asya'dan Anadolu'ya uzanan geniş Türk coğrafyasında deve motifi; uzun ömür, bereket, sabır ve dayanıklılık gibi değerleri temsil eder (Khazbulatov, 2020: 237).

Geleneksel kilim, halı ve dokuma sanatlarında deve figürü, evlilikte huzur, ailede bereket ve uzun ömür dileğiyle işlenmiştir. Kadın zanaatkarlar için deve motifi, hem gündelik yaşamın bir parçası olan hayvanı betimler, hem de ruhsal anlamda göçebe insanın sabrını ve içsel gücünü sembolize eder (Talgatqyzy, 2024: 272).

Minyatürlerde ve duvar süslemelerinde deve, çoğu zaman yolculuk ve kader temasını anlatır; insanın dünyadaki geçiciliği ve manevî yolculuğunun sembolü olarak kullanılır (Khazbulatov, 2020: 239).

Seramiklerde, takılarda ve hediyelik eşyalarda ise deve figürü, bereket ve huzur dileğiyle tercih edilir; böylece geçmişin göçebe mirası, modern yaşamın içine taşınmış olur (Talgatqyzy, 2024: 274).

Resim 1. Deve figürleri

Resim 2. Deve figürü

Resim 3. Deve figürü

Bu açıdan deve figürü, sadece geçmişin bir hatırlatıcısı değil, göçebe kimliğin sürekliliğini sağlayan kültürel bir köprü işlevi görür. Günümüzde de bu figür, toplumsal hafızayı diri tutarak insanın doğa, zaman ve kökleriyle olan bağını simgesel biçimde yaşatmaktadır (Khazbulatov, 2020: 241; Talgatqyzy, 2024: 275). Yukarıda bazı araştırmacılardan yola çıkarak deve sembolünün toplumda ne gibi öneme ve mitolojik düşünceye sahip olduğunu gösterdik. Kazak kültüründe ise deve bereket, sabır ve refahın olarak atasözleri, deyimler ve anlatılarda yer alırken maddi olarak deve eti, özellikle geçmişte kışlık erzak olarak besleyici ve doyurucu olması nedeniyle göçebe yaşamda önemli bir protein kaynağı; deve sütü Kazak kültüründe şubat adıyla bilinerek geleneksel bir içecek besin değeri yüksek olup güç verici ve şifa kaynağı; deve yünü ve derisi soğuğa ve ısıya karşı koruyucu, dayanıklı yapısı uzun özelliği nedeniyle keçe, kilim, halı, giysi, ayakkabı, çanta ve çeşitli ev eşyaları için; kurutulmuş deve gübresi (tezek), yakacak olarak kullanılmıştır. Aynı zamanda deve yavrusunu yaklaşık 12 ay taşıdığı nedeniyle hamile kadınlar için deve etinden yemek yemek bebeğin dünyaya gelmesini ertelediğine inanmışlar, bu inanca bağlı olarak bazı bölgelerde, erken doğum yapmamak için devenin altından geçmek veya boynuna beyaz bir kumaşla bağlanmış bir ipten geçmek gibi doğumu hızlandırmaya yönelik ritüel uygulamalardan da söz edilmiştir.

2. Saz-sırnay: Duygusal kültürün sesi

Saz ve sırnay, Türk halk müziğinin en eski ve köklü çalgılarından biridir. Bu enstrümanlar yalnızca müzik üretmekle sınırlı kalmayıp, Türk halkının duygusal dünyasını, yaşam tarzını ve kültürel hafızasını yansıtan önemli semboller olarak da değerlendirilmektedir (Öztürk, 2019: 45). Türkistan'daki hediyelik eşya stantlarında küçük saz figürleri ile sırnay biçimindeki anahtarlıkların, kartpostalların ve magnetlerin sıkça yer alması, bu çalgıların bölgedeki kültürel kimlik açısından taşıdığı derin anlamı göstermektedir (Karahan, 2021: 112). Bu figürler, geleneksel kültüre duyulan özlemin, geçmişle bağ kurma isteğinin ve kültürel kimliği yaşatma arzusunun somut bir ifadesidir. Bu nedenle turistler söz konusu objeleri yalnızca dekoratif bir unsur olarak değil, Türk kültürünün “ruhunu” hissettikleri için tercih etmektedirler (Demir, 2020: 87).

Etnografik ve tarihî kaynaklar, sırnayın özellikle çocukların gelişiminde önemli bir araç olarak kullanıldığını ortaya koymaktadır. Gelenekte sırnaya üfleme, çocukların doğru ve düzenli nefes alıp

verme becerisini geliştirmiş; akciğer kapasitesinin güçlenmesine ve solunum yollarının doğal şekilde açılmasına katkı sağlamıştır. Bunun yanı sıra sırnayla basit melodiler çalmak, çocukların işitsel duyarlılığını, ritim algısını ve müzikal farkındalığını artırmış; ince motor becerilerinin ve koordinasyonunun gelişimine yardımcı olmuştur. Böylece sırnay, geleneksel toplumlarda yalnızca bir müzik aleti olarak değil, çocukların fiziksel, duyuşsal ve bilişsel gelişimini destekleyen doğal bir pedagojik araç niteliğı taşımıştır (Aydın, 2018: 63-64; Yılmaz, 2017: 28-29).

Bütün bu özellikleriyle saz ve sırnay, günümüzde hediyeelik eşya formunda minyatürleştirilmiş halleriyle sunulsa da, yalnızca estetik bir obje olmanın ötesinde; kültürel sürekliliğın, sağlıklı yaşam anlayışının ve halk pedagojisinin yaşayan sembolleri olarak varlığını sürdürmektedir (Öztürk, 2019: 50; Karahan, 2021: 115).

Resim 4. Tas Saz-Sırnay

Resim 5. Kumıra Saz-Sırnay

Resim 6. Şınırau Saz-Sırnay

Resim 7. Üildek Saz-Sırnay

Kazak kültüründe saz-sırnay, halk müziğı geleneğinin ve sözlü kültür aktarımının temel araçlarından biri olarak öne çıkmaktadır; toplumsal hafızayı, destanları ve duygusal anlatıları nesilden nesile taşıırken kültürel belleğın somut göstergesi hâline gelir. Bu enstrümanın çeşitleri farklı anlamlar taşır: Tas saz-sırnay, küçük ve taş veya kemikten yapılmış yapısıyla bireysel ifade ve küçük topluluklarda kültürel aktarımı simgeler; Kumıra saz-sırnay, altın rengi ve süslü görünümüyle görkem, estetik ve törensel anlamı temsil eder genellikle daha süslü ve özel törenlerde kullanılır; Şınırau saz-sırnay, kazakçada çınlamave yankılanma anlamına gelir ve yankılı sesiyle duygusal yoğunluğu ve topluluk ruhunu aktarır; Üildek saz-sırnay ise uzun ve ince yapısıyla geçmiş ile bugün arasındaki kültürel bağı ve belleğın yayılımını simgeler, genellikle açık alanlarda veya uzun mesafeler için kullanılır.

3. Nar motifi: Bereket, birlik ve paylaşım

Nar, Türkistan'da binlerce yıldır hem dini hem de kültürel bağlamda güçlü bir sembol olarak kabul edilmektedir. Doğal yapısındaki çok sayıda çekirdek, narın bolluk, bereket ve çoğalma ile ilişkilendirilmesini sağlamıştır. Her bir çekirdeğin bir arada bulunması, birlik ve bütünlük anlamına gelir; tek bir kabuk altında çok sayıda çekirdeğin varlığı, aile ve topluluk yapısının metaforu olarak yorumlanmıştır (Güner, 2018: 42; Acar, 2020: 75).

Narın koyu kırmızı rengi, yaşam enerjisini, canlılığı, tutkuyu ve koruyucu gücü temsil eder. Halk inanışında nar, özellikle aile içi birlikteliği, doğurganlık ve bereket ile ilişkilendirilir (Yıldırım, 2019: 110). Bu yönleri, nar motifi kullanımının yalnızca estetik değil, aynı zamanda manevi ve kültürel bir anlam taşımasını sağlar. Mitolojik ve dini anlatılarda nar, doğurganlık, bereket, şifa ve koruyuculuk gibi temalarla sıkça ilişkilendirilmiştir (Kaya, 2017: 88).

Hediyelik eşya üreticileri, nar motifini çoğunlukla seramik tabaklar, kilimler ve takı tasarımları gibi ürünlerde kullanmaktadır. Birçok turist, "nar motifinin enerjik ve olumlu anlamı" nedeniyle bu ürünleri tercih ettiklerini belirtmiştir. Bu durum, narın sadece geleneksel bir motif olmadığını, aynı zamanda kültürler arası bir köprü işlevi gördüğünü ve Türkistan'ın geleneksel değerlerini evrensel sembollerle buluşturduğunu göstermektedir (Güner, 2018: 44; Acar, 2020: 78).

Resim 8. Nar motifli hediyelik tabak

Resim 9. Çaydanlık ve çay bardağı takımı

Resim 10. Nar motifli hediyelik eşya

Resim 11. Nar motifli dekoratif kaseler

Kazak kültüründe ev, yalnızca fiziksel bir mekân değil; ailenin, soynun ve manevi değerlerin korunduğu kutsal bir alandır. Nar motifi bu bağlamda, ailenin bütünlüğünü ve devamlılığını simgeleyen güçlü bir sembol olarak öne çıkar. Narın çok sayıda taneden oluşması, aynı çatı altında yaşayan bireylerin birlik içinde çoğalmasını, aile bağlarının güçlenmesini ve neslin sürmesini temsil

eder. Geleneksel inanışlarda nar, evin bereketinin artması, sofranın boş kalmaması ve aile içinde huzurun daim olması dileğiyle ilişkilendirilir. Bu nedenle nar motifi, özellikle ev içi süslemelerde, duvar işlemlerinde, kilimlerde ve hediyelik eşyalarda tercih edilmiştir. Yeni kurulan evlere nar motifli eşyaların hediye edilmesi, mutlu bir yuva, sağlıklı evlatlar ve uzun ömürlü aile birliği temennisinin sembolik bir ifadesi olarak görülür. Aynı zamanda nar, ailenin dış etkilere karşı korunması düşüncesiyle de bağlantılıdır. Tanelerinin bir kabuk içinde toplanmış olması, aile bireylerinin birbirine kenetlenmesini ve evin manevi bir koruma altında bulunmasını simgeler. Bu yönüyle nar motifi, Kazak kültürel belleğinde evin ruhunu ve aile içi dayanışmayı temsil eden anlam yüklü bir unsur olarak kuşaktan kuşağa aktarılmıştır. Yeni evlenen çiftler, evlerine taşındıklarında nar veya nar motifli bir eşya getirirdi. Bunun, yuvaya bereket, huzur ve uyum getireceğine inanılırdı. Bazı bölgelerde ise çiftlerin, özellikle evliliğin ilk dönemlerinde, narı birlikte bölüşerek yemesi yaygındı. Bu davranış, hayatı ve sorumlulukları birlikte paylaşma niyetini simgelerdi.

4. Kamşı: Güç, onur ve gelenek

Kamşı, tarihsel olarak Türk topluluklarında yalnızca bir at biniciliği aracı değil, aynı zamanda erkeklik, cesaret ve sosyal statü simgesi olarak kabul edilmiştir. Göçebe yaşam tarzının vazgeçilmez bir parçası olan kamşı, özellikle savaşçılık, sürü yönetimi ve günlük atlı yaşam pratiği ile doğrudan ilişkilidir. Tarihi kaynaklarda kamşının, sahibinin yeteneklerini, onurunu ve sosyal prestijini yansıttığı belirtilmektedir (Ögel, 1989: 112; Erdal, 2004: 57).

Hediyelik versiyonları genellikle minyatür boyutlarda, deri veya ahşaptan üretilmekte; bazen metal süslemeler ve geleneksel oymalarla zenginleştirilmektedir. Bu nesneler, sadece estetik bir obje olmanın ötesinde, göçebe yaşam kültürünü, cesaret ve özgürlük değerlerini sembolize etmektedir (Erdal, 2004: 60). Kamşı, sahip olduğu simgesel anlam nedeniyle, özellikle erkeklerin ve gençlerin cesaret ve kimlik algısı ile ilişkilendirilmiştir (Ögel, 1989: 115).

Modern dönemde kamşı, “köklerine sahip çıkma ve kültürel mirası yaşatma” duygusunu temsil etmeye devam etmektedir. Yerel üreticiler, turistlerin ilgisini çekmek amacıyla bu geleneği modern tasarım unsurlarıyla birleştirerek yeniden yorumlamaktadır (Erdal, 2004: 62). Böylece kamşı, hem geçmişin göçebe ve cesaret kültürünü yansıtan bir sembol olarak varlığını sürdürmekte, hem de çağdaş turizm ve hediyelik eşya pazarında kültürel bir köprü işlevi görmektedir.

Kamşının geleneksel törenlerde ve atlı oyunlarda kullanımı, onun sosyal ritüeller ve topluluk normları açısından önemini pekiştirmektedir. Örneğin, bazı Orta Asya toplumlarında genç erkekler, atlı gösteriler ve oyunlar sırasında kamşının ustaca kullanımıyla cesaretlerini ve yeteneklerini kanıtlarlardı. Bu yönüyle kamşı, sadece bir araç değil, toplumsal kimliği ve değerleri somutlaştıran kültürel bir simge olarak kabul edilmektedir (Erdal, 2004: 64).

Resim 12. Kamşı

Resim 13. Kamşı

Kazak kültüründe ise kamşı, yalnızca at sürme aracı olmanın ötesinde, derin bir inanç ve ritüel sembolü olarak kabul edilir. Bazı bölgelerde, kamşının kötü ruhları uzaklaştırdığı ve hem atı hem de sahibini koruduğu düşünülür. Düğün, sünnet, bayram ve savaş törenlerinde kamşının havaya kaldırılması veya sallanması, koruyucu ritüel olarak işlev görür. Mitolojik anlatılarda kamşı, göçebe yaşamın zorluklarına karşı dayanıklılığı, cesareti ve kahramanlığı temsil eder. Kamşının süslemelerinde kullanılan oyma, kabartma ve renkli deri motifleri de yalnızca estetik değil; sahibin toplumsal statüsünü, cesaretini ve kültürel değerlerle uyumunu simgeleyen inançsal anlamlar taşır. Bu yönleriyle kamşı, Kazak kültürel belleğinin hem somut hem de manevi taşıyıcısı olarak, nesilden

nesile kültürel değer ve inançları aktaran önemli bir semboldür. Eskiden eğer kişi kamşısını kapıya atmadan eve götürürse, bu huzurun gelmediğini gösterir; kamşısını eline sıkıca tutarsa, kavgaya çıkarmaya veya tartışmaya gelmiş demektir; kamşısını elinde tutarak odaya girip ortaya bırakırsa, uzun süredir süregelen kavgadan yorulmuş ve sorunu barışçıl bir şekilde çözmek için gelmiş demektir. Kazakların evlenme adetlerinde de kamşının rolü özellikle önemlidir. Kız evine damat adayını götürmeye gelen babası, kamşıyı bir işaret olarak göz önünde yüksek bir yere asardı. Eğer erkek tarafı geç kalırsa, kız tarafı anlaşmadan vazgeçer ve kamşıyı sahibine geri verir. Bu gelenek tam olarak şu adla bilinir: “Kamşıyı geri verme”.

5. Kurt tırnağı: Korumacı tılsım ve mitolojik bağlam

Kurt, Türk mitolojisinde kutsal bir hayvan olarak kabul edilir ve özgürlük, bağımsızlık ve koruyuculuk gibi değerleri temsil eder. “Asena” efsanesinden itibaren kurt, Türk kimliğinin temel mitolojik figürlerinden biri olmuştur; özellikle göçebe topluluklarda kurt, liderlik, cesaret ve toplumsal yöneticiliğin sembolü olarak algılanmıştır (Ögel, 1989: 120; Erdal, 2004: 70).

Türkistan’daki hediyelik eşyalarda kurt tırnağı, kurt başı ve diğer kurt figürleri, tarihsel olarak koruyucu tılsım işlevi görmüştür. Kurt tırnağı, hem fiziksel hem de manevi bir koruma sembolü olarak kullanılmış; kötü ruhlardan ve olumsuz enerjiden korunma amacıyla takılmıştır. Efsanelere göre, kurt tırnağı taşıyan kişi, kurtun cesaret, keskinlik ve özgürlük özelliklerini kendisinde taşır. Yerel üreticiler ve halk arasında, kurt tırnağı ve figürlerinin özellikle yabancı turistlerde “mistik” ve çekici bir etki uyandırdığı gözlemlenmiştir. Bu yönüyle kurt figürü, hem tarihsel Türk kimliğini hem de modern bireysel kimlik arayışını birleştiren kültürel bir köprü işlevi görmektedir (Erdal, 2004: 72-73; Ögel, 1989: 122-124).

Kurt tırnağı motifleri genellikle takılarda, anahtarlıklarda ve küçük hediyelik objelerde kullanılır. Ayrıca bu motifler, geleneksel Türk sanatlarında ve süslemelerinde de yer almakta; hem estetik bir değer sunmakta hem de taşıdığı koruyucu ve mistik anlam ile kültürel hafızayı canlı tutmaktadır (Erdal, 2004: 75). Bazı tören ve ritüellerde, kurt tırnağı veya kurt sembolleri, toplumsal aidiyet ve cesaretin göstergesi olarak da kullanılmıştır.

Resim 14. Kurt dişi

Resim 15. Kurt tırnağı ve dişinden yapılan tespih

Kazak kültüründe kurt, sadece tırnağıyla değil, dişi ve kemiği de (asık) değerli bir kaynak olarak değerlendirilir; bu hayvan, günlük yaşamdan ritüellere kadar pek çok alanda önemli bir rol oynar. Kurt tırnağı, sahibine koruma, güç ve başarı getiren bir sembol olarak kullanılır; eskiler, tırnağın düşmana karşı etkili olmasını, sahibinin sözünün keskin ve güçlü olmasını dilerdi. Kurt dişi ve kemiği (asık) ise hem ritüel amaçlarla hem de günlük hayatta bereket, cesaret ve uyum simgesi olarak değerlendirildi. Tırnağın sahibine kismetin sağdan gelmesi, işlerin yolunda ilerlemesi ve zorlukların aşılması gibi olumlu etkiler sağlaması da inanılan bir özelliktir. Böylece kurt, Kazak halkının hem doğayla hem toplumsal yaşamla kurduğu derin bağın hem de kültürel belleğin somut ve manevi bir taşıyıcısı olarak nesilden nesile aktarılan önemli bir figürdür.

Sonuç. Bu çalışma göstermiştir ki, Türkistan'daki hediyelik eşyalar yalnızca turistik birer ürün olmanın ötesinde, kültürel belleğin taşınabilir formları olarak işlev görmektedir. Saz ve sırnay, tarih boyunca hem müzik üretimi hem de çocukların fiziksel ve duygusal gelişimi ile ilişkilendirilmiş, kültürel mirasın ve duygusal değerlerin canlı tutulmasında önemli bir rol üstlenmiştir. Nar motifi ise doğal yapısı, çok çekirdekli sembolizmi, koyu kırmızı rengi ve bereket, birlik ile koruyuculuk anlamlarıyla tarihsel ve kültürel değerlerin görsel bir temsilcisi olarak öne çıkmaktadır.

Kamşı, göçebe yaşam tarzının, cesaret kültürünün ve toplumsal statü göstergesinin bir yansıması olarak hem tarihsel hem de çağdaş bağlamda köklerine sahip çıkma ve kültürel kimliği sürdürme işlevi taşımaktadır. Kurt tırnağı ve kurt figürleri ise, özgürlük, bağımsızlık, cesaret ve koruyuculuk gibi değerleri sembolize ederek, hem mitolojik hem de modern kimlik arayışında bir köprü kurmaktadır.

Bu semboller aracılığıyla Türkistan, hem tarihsel kimliğini hem de çağdaş estetiği bir araya getirerek kendisini yeniden tanımlamaktadır. Hediyelik eşyalar, bu bağlamda yalnızca turistik nesneler değil; kültürel iletişim araçları, kimlik ve aidiyetin somut göstergeleri, anlam üretimini ve kültürel sürekliliği destekleyen unsurlar olarak değerlendirilmektedir. Sonuç olarak, deve figürü, saz-sırnay, nar motifi, kamşı ve kurt tırnağı gibi semboller, geçmiş ile bugünü, yerel halk ile turistler arasındaki duygusal bağ kuran ve Türkistan kültürünün evrensel değerlerle paylaşımını sağlayan temel araçlar olarak öne çıkmaktadır.

Not: Asık – hayvanların ayak bileğine yakın küçük kemiklerinden alınır.

Kaynakça

1. Acar, S. (2020). *Türk kültüründe semboller ve anlam dünyası*. Ankara: Kültür Yayınları.
2. Assmann, J. (2001). *Kültürel bellek: Eski yüksek kültürlerde yazı, hatırlama ve politik kimlik* (Çev. A. Tekin). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
3. Aydın, M. (2018). *Geleneksel Türk çalgılarının çocuk gelişimindeki pedagojik rolü*. İstanbul: Müzik ve Eğitim Yayınları.
4. Bourdieu, P. (1986). *Distinction: A social critique of the judgement of taste* (R. Nice, Trans.). Cambridge, MA: Harvard University Press.
5. Çoruhlu, Y. (2017). *Türk mitolojisinin ana hatları*. İstanbul: Kabalcı Yayınları.
6. Demir, B. (2020). *Türk kültüründe müzik ve sembolizm: Hediyelik eşya perspektifi*. Ankara: Kültür Araştırmaları Yayınları.
7. Erdal, M. (2004). *Türk kültüründe at ve binicilik geleneği*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
8. Geertz, C. (1973). *The interpretation of cultures: Selected essays*. New York, NY: Basic Books.
9. Gökalp, Z. (2015). *Türk medeniyeti tarihi*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
10. Güner, N. (2018). *Türkistan'da halk inançları ve sembolik motifler*. İstanbul: Geleneksel Sanatlar Yayınları.
11. Karahan, S. (2021). *Türkistan'da halk müziği ve kültürel kimlik*. Türk Kültürü Araştırmaları Dergisi, 12(2), 110–118.
12. Kaya, M. (2017). *Mitoloji ve dinî anlatılarda semboller*. Konya: Bilimsel Araştırmalar Yayınları.
13. Khazbulatov, A., & Shaigozova, Z. (2020). *Zoomorphic code of Kazakhstan culture: Camel symbols (cultural and art history understanding)*. Pedagogy and Psychology.
14. Kafesoğlu, İ. (2016). *Türk millî kültürü*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
15. Liu & Jiang (2020) aktaran. (2025). *Camels and caravan trade symbolism along the Silk Road*. Semiotica, 263, 241–277.
16. Mauss, M. (2002). *Toplumsal eylem ve armağan* (Çev. N. Aytekin). İstanbul: Say Yayınları.
17. Ögel, B. (1989). *Türk kültür tarihine giriş*. (Cilt 2.). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
18. Ögel, B. (2014). *Türk kültür tarihine giriş* (Cilt 1). Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

19. Öztürk, E. (2019). *Saz ve sırnay: Türk halk müziğinin yaşayan sembolleri*. İstanbul: Sanat ve Kültür Yayınları.
20. Timothy, D. J., & Boyd, S. W. (2003). *Heritage tourism*. Harlow: Pearson Education.
21. Talgatqyzy, G., Amirbekova, A., Fazylzhanova, A., Gabitkhanuly, K., & Issayeva, G. (2024). *Exploring the semantic significance of “camel” and its cultural representation in the Kazakh ethnic worldview as reflected in the national corpus*. *Forum for Linguistic Studies*, 6(4), 268–276.
22. Yıldırım, E. (2019). *Türk halk inanışlarında bereket sembolleri*. *Halk Kültürü Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 102–118.
23. Yılmaz, H. (2017). *Sırnay ve çocuk gelişimi: Etnografik bir yaklaşım*. Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, 23, 25–35.

References

1. Acar, S. (2020). *Symbols and the World of Meanings in Turkish Culture*. Ankara: Kültür Publications.
2. Assmann, J. (2001). *Cultural Memory: Writing, Remembrance, and Political Identity in Early High Cultures* (A. Tekin, Trans.). İstanbul: Ayrıntı Publications.
3. Aydın, M. (2018). *The Pedagogical Role of Traditional Turkish Musical Instruments in Child Development*. İstanbul: Music and Education Publications.
4. Bourdieu, P. (1986). *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste* (R. Nice, Trans.). Cambridge, MA: Harvard University Press.
5. Çoruhlu, Y. (2017). *Main Features of Turkish Mythology*. İstanbul: Kabalcı Publications.
6. Demir, B. (2020). *Music and Symbolism in Turkish Culture: A Souvenir Perspective*. Ankara: Cultural Studies Publications.
7. Erdal, M. (2004). *The Horse and Equestrian Tradition in Turkish Culture*. Ankara: Turkish Historical Society Publications.
8. Geertz, C. (1973). *The Interpretation of Cultures: Selected Essays*. New York, NY: Basic Books.
9. Gökalp, Z. (2015). *History of Turkish Civilization*. İstanbul: Ötüken Publications.
10. Güner, N. (2018). *Folk Beliefs and Symbolic Motifs in Turkistan*. İstanbul: Traditional Arts Publications.
11. Karahan, S. (2021). Folk music and cultural identity in Turkistan. *Journal of Turkish Cultural Studies*, 12(2), 110–118.
12. Kaya, M. (2017). *Symbols in Mythological and Religious Narratives*. Konya: Scientific Research Publications.
13. Khazbulatov, A., & Shaigozova, Z. (2020). Zoomorphic code of Kazakhstan culture: Camel symbols (cultural and art history understanding). *Pedagogy and Psychology*.
14. Kafesoğlu, İ. (2016). *Turkish National Culture*. İstanbul: Ötüken Publications.
15. Liu, X., & Jiang, Y. (2020). Camels and caravan trade symbolism along the Silk Road. *Semiotica*, 263, 241–277. (cited in 2025).
16. Mauss, M. (2002). *Social Action and the Gift* (N. Aytekin, Trans.). İstanbul: Say Publications.
17. Ögel, B. (1989). *Introduction to the History of Turkish Culture* (Vol. 2). Ankara: Ministry of Culture Publications.
18. Ögel, B. (2014). *Introduction to the History of Turkish Culture* (Vol. 1). Ankara: Turkish Historical Society Publications.
19. Öztürk, E. (2019). *Saz and Sırnay: Living Symbols of Turkish Folk Music*. İstanbul: Art and Culture Publications.
20. Timothy, D. J., & Boyd, S. W. (2003). *Heritage Tourism*. Harlow: Pearson Education.
21. Talgatqyzy, G., Amirbekova, A., Fazylzhanova, A., Gabitkhanuly, K., & Issayeva, G. (2024). Exploring the semantic significance of “camel” and its cultural representation in the Kazakh ethnic worldview as reflected in the national corpus. *Forum for Linguistic Studies*, 6(4), 268–276.

22. Yıldırım, E. (2019). Symbols of abundance in Turkish folk beliefs. *Journal of Folk Culture Studies*, 8(1), 102–118.
23. Yılmaz, H. (2017). Sırnay and child development: An ethnographic approach. *Publications of the Faculty of Education, Anadolu University*, 23, 25–35.

Авторлар туралы:

Хулкар Абдимоминова -Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті, Түркология ғылыми-зерттеу институтының ғылыми қызметкері. Қазақстан/Түркістан. e-mail: kh.abdimominova@ayu.edu.kz , <https://orcid.org/0009-0003-0241-1719>

Жұмағали Ибрагимов - PhD, Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті оқытушы; «Әзірет Сұлтан» Ұлттық тарихи-мәдени музей-қорығы, Ясауитану ғылыми-зерттеу орталығының жетекші ғылыми қызметкері. Қазақстан / Түркістан. e-mail: zhumagali.ibragimov@ayu.edu.kz, <https://orcid.org/0000-0001-9111-7586>

About the Authors:

Khulkar Abdimominova – Research Fellow at the Turkology Research Institute of the Khoja Akhmet Yassawi International Kazakh-Turkish University. Kazakhstan / Turkistan. e-mail: kh.abdimominova@ayu.edu.kz, <https://orcid.org/0009-0003-0241-1719>

Zhumagali Ibragimov, PhD – Lecturer at the Khoja Akhmet Yassawi International Kazakh-Turkish University; Leading Research Fellow at the Yassawi Research Center of the Aziret Sultan National Historical and Cultural Museum-Reserve. Kazakhstan / Turkistan. e-mail: zhumagali.ibragimov@ayu.edu.kz, <https://orcid.org/0000-0001-9111-7586>

Об авторах:

Хулкар Абдимоминова – научный сотрудник Научно-исследовательского института тюркологии Международного казахско-турецкого университета имени Ходжи Ахмеда Ясави. Казахстан / Туркестан. e-mail: kh.abdimominova@ayu.edu.kz, <https://orcid.org/0009-0003-0241-1719>

Жумағали Ибрагимов – PhD, преподаватель Международного казахско-турецкого университета имени Ходжи Ахмеда Ясави; ведущий научный сотрудник Ясави-исследовательского центра Национальный историко-культурный музей-заповедник «Азрет Султан». Казахстан / Туркестан. e-mail: zhumagali.ibragimov@ayu.edu.kz, <https://orcid.org/0000-0001-9111-7586>

МАЗМҰНЫ - CONTENTS - СОДЕРЖАНИЕ

1-бөлім	Section 1	Раздел 1
ЯСАУИТАНУ: ДІНТАНУ ЖӘНЕ ТЕОЛОГИЯ	YASAWI STUDIES: RELIGIOUS STUDIES AND THEOLOGY	ЯСАВИЕВЕДЕНИЕ: РЕЛИГИОВЕДЕНИЕ И ТЕОЛОГИЯ
Кенжетай Досай Тұрсынбайұлы ЯСАУИ МҰРАСЫНЫҢ ӨЗЕКТІЛІГІ.....		3
Dinara Sazanova THE TRANSFORMATION OF PILGRIMAGE TRADITIONS AND SPIRITUAL TOURISM IN THE ERA OF GLOBALIZATION.....		17
Байсеит Султан Ерланович МНОГОДИСЦИПЛИНАРНЫЙ АНАЛИЗ ПСИХОФИЗИЧЕСКОЙ ДИНАМИКИ СУФИЙСКИХ РИТУАЛОВ.....		25
2-бөлім	Section 2	Раздел 2
ЯСАУИ МҰРАСЫ: ТІЛ ЖӘНЕ ӘДЕБИЕТ	YASAWI HERITAGE: LANGUAGE AND LITERATURE	НАСЛЕДИЕ ЯСАВИ: ЯЗЫК И ЛИТЕРАТУРА
Гумметова Хураман Бахманкызы ЭТНОПСИХОЛОГИЧЕСКАЯ ПАМЯТЬ И ОБЩИЕ МОТИВЫ В ПОЭЗИИ АХМЕДА ЯСАВИ И СУЛЕЙМАНА ХАКИМА АТА		34
Сулейменова Жазира Азаматовна THE FIRST ENGLISH TRANSLATIONS OF YASAWI'S HIKMETS AND METHODOLOGIES FOR THEIR APPLICATION IN LANGUAGE TEACHING.....		42
Лаззат Алиева «ДИУАНИ ХИКМЕТ» ТІЛІНДЕГІ -ЛА, -ЛЕ ЖҰРНАҒЫНЫҢ СӨЗЖАСАМДЫҚ ҚЫЗМЕТ.....		51

3-бөлім**Section 3****Раздел 3**

**ЯСАУИТАНУ:
ӘЛЕУМЕТТІК-
ГУМАНИТАРЛЫҚ ЗЕРТТЕУЛЕР**

**YASAWI STUDIES: SOCIAL
AND HUMANITARIAN
RESEARCH**

**ЯСАВИВЕДЕНИЕ:
СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ**

Тастанбеков Мұрат Мейірбекұлы

ЯСАУИ МӨРІНІҢ НҰСҚАЛАРЫНА ТАЛДАУ 62

Aliya Beldibekova

PUBLICISTIC TENDENCIES IN THE HIKMETS OF KHOJA AHMED YASAWI 73

Khulkar Abdimominova

TÜRKİSTAN VE HOCA AHMET YESEVI TÜRBESİ'Nİ ZİYARET EDEN TURİSTLERİN KÜLTÜREL
ETKİLEŞİMİ (Deve Figürü, Saz-Sımay, Nar Motifi, Kamşı, Kurt Tımağı).....79